כל התדיר. שבת תדירה מר"ח וכן כולם: **מלבד עולת הבקר.** העשויה כבר משמע אלמא תמידין קדמי למוספין: **גמ' משום דתדירי.** דתמיד בכל יום הילכך חשיב תדירתא [ח] דידיה: **כאלה תעשו וגו'.** בתר ההוא קרא דמלבד עולת הבקר תעשו את אלה כתיב כאלה תעשו משמע כסדר שאמרתי לך כאלה [ט] של מעלה כשם [י] שהתדיר קודם כך סדר המוספין שאם יום שיש ב' מוספין כגון בשבת שבתוך הרגל יהא התדיר קודם: **גופיה.** להטעין מוסף לז' הימים דמקרא קמא יום ראשון הוא דנפקא לן: **אי לאב אלה כו'.** לשון קושיא הוא: **אלה לשבעת הימים.** אותן שבעה כבשים האמורין בענין יתחלקו לשבעת הימים: **אלה ליום.** ליום ראשון והדר כתיב ז' ימים אשה [יא] ריח ניחוח לה' ולא ידענא כמה להכי איצטריך כאלה דעל כרחך מהשתא תוקים תעשו ליום אשאר יומי: **מגופיה דקרא.** דמלבד עולת הבקר שמעי' דמוספין תדירין יקדמו: **אשר לעולת התמיד נ"ל.** פשיטא דעולת הבקר עולת התמיד היא אלא תלה לך טעם הקדמתה בתדירות כדי שתלמוד לשאר תדירין שיקדימו [יב] דמשום היא גופא נ"ל לפרושי טעמא: **מתני' כל המקודש מחבירו.** שיש בו לד ריבוי קדושה ממנו: **דם חטאת קודם לדם העולה.** אם שניהן שחוטין ועומדין ליזרק: **שהוא מרצה.** מכפר על חייבי כריתות הצריך ריצוי גדול: **איברי עולה קודמין.** בהקטרתן לאימורי חטאת אם נזרקו דמי שניהן: **מפני שהוא כולה** [יג] **גלוי.** ולד ריבוי קדושה הוא זה למזבח: **על ד' קרנות.** ואשה ב' מתנות שהן ד' ולא על הקרנות: **ועל היסוד.** שפיכת שיריים ובאשה לא מצינו שנאמרו [יד]: **מקן ארבע.** ב' מתנות שהן ד' ובכור אינו [טו] אלא מתנה אחת ואינו טעון סמיכה ונסכים כדאמרינן במנחות בפ' שתי מדות (דף 5:): כל הקרבנות כו': **מפני שהוא מין זבח.** זביחת סכין ועוף במליקה וזבחים חשיבי מפני שמלאתן מרובה שכל הקרבנות באין מהן: **ויש בו קדשי קדשים.** לחלק גבוה ב' דברים דמו (ואיבריו) ואימוריו מה שאין כן בחטאת העוף שאין למזבח אלא דמה וכיון דקדמה לחטאת העוף כל שכן לעולת העוף דהא חטאת העוף קודמת לעולת העוף כדקתני ואזיל: **שהן מיני דמים** [טז]. כפרתן מרובה: **שהוא** [יז] **בא על חטא.** והיינו קדושתו דמכפרת: **חטאת העוף קודמת לעולת העוף.** מקראי נפקא לן בגמרא [5.]: **וכן בהקדישה.** כשהוא מפרש [יח] את קינו קורא שם לחטאת תחילה:

כל התדיר [ט] [א] מחבירו קודם את חבירו [ב] התמידין קודמין למוספין [ג] מוספי שבת קודמין למוספי ר"ח מוספי ר"ח קודמין למוספי ר"ה [ד] שנאמר [1] מלבד עולת הבקר אשר לעולת התמיד תעשו [א] את אלה: **גמ'** מנא לן מנא לן כדקאמר טעמא מלבד עולת הבקר [ב] דילמא תמידין הן דקדמו למוספין משום דתדירי מוספין למוספין מנ"ל א"ר אילעא דאמר קרא [2] כאלה תעשו ליום שבעת ימים אלה כאלה והאי מיבעי ליה לגופיה א"כ ניכתוב אלה תעשו ליום אי כתב אלה תעשו ליום שבעת הימים ה"א אלה לשבעת הימים (אין מידי אחרינא לא) ליום כתיב ואכתי אימא אלה ליום אבל שאר יומי לא ידענא כמה אמר קרא תעשו שיהו כל העשיות שוות [ג] אביי אמר מגופה דקרא אם כן לימא קרא מלבד עולת הבקר ותישתוק אשר לעולת התמיד ל"ל למימר דהך דתדירא תיקדום: **מתני'** [ד] כל המקודש מחבירו קודם את חבירו [ה] דם החטאת קודם לדם העולה מפני שהוא מרצה איברי עולה קודמין לאימורי חטאת מפני שהוא [ו] כליל לאישים חטאת קודמת לאשם מפני שדמה ניתן לד' [ז] קרנות על היסוד [ח] אשם קודם לתודה ואיל נזיר מפני שהוא קדשי קדשים תודה ואיל נזיר קודמים לשלמים מפני שהן נאכלין ליום אחד וטעונין לחם [ט] השלמים קודמין לבכור מפני שהן טעונין מתן ד' [וסמיכה] ונסכים ותנופות חזה ושוק הבכור קודם למעשר מפני שקדושתו מרחם ונאכל לכהנים המעשר קודם לעופות מפני שהוא זבח ויש בו קודש [ה] קדשים דמו ואימוריו העופות קודמין למנחות מפני שהן מיני דמים [ה] מנחת חוטא קודם [ו] למנחת נדבה מפני שהוא בא על חטא [ז] חטאת העוף קודמת לעולת העוף וכן בהקדישה:

כל התדיר. שנאמר מלבד עולת הבקר אשר לעולת התמיד. תימה דבפרק תמיד נשחט (פסחים דף נח:) אמרינן מנין שלא יהא דבר קודם לתמיד [יט] שנאמר העולה עולה ראשונה ל"ל תיפוק לי מהכא וכי תימא דההוא לנדרים ונדבות והאי למוספין דמוספין [כ] קבוע להם זמן ונדרים ונדבות אפשר בכל יום ותדיר הא בפרק התכלת (מנחות דף מט.) מייתי בהדיא קרא דהעולה אמתמי' דהתמידין אין מעכבין את המוספין דקאמר ה"ד אי דאית ליה [ולקדם] והתניא מנין שלא יהא דבר כו' ועוד קשה טפי בסוף הגוזל קמא (ב"ק דף קיא.) דריש מדכתיב מלבד אין הכפורים מכלל דכסף בריש ופריך אלא מעתה מלבד עולת הבוקר מכלל דמוספין בריש והתניא מנין שלא יהא דבר כו' הוה ליה למיפרך מממתי' דהכא לדלדרבה דדריש מדכתיב מלבד עולת הבוקר מכלל דתמידין קודמין וליכא למימר נמי דאיצטריך קרא דהכא לגיבור שאין להם תמידים ומוספין אלא כדי אחד מהם דמתני' לאו בכי האי גוונא איירי דומיא דסיפא דקתני דם חטאת קודם לדם עולה וליכא למימר דחד למלוה וחד לעכב דעיכובא ליכא כדאמר בפ' התכלת (מנחות דף מט.) וי"ל דהעולה עולה ראשונה להקדמת הקטרה דבהקטרה איירי וקרא דהכא להקדמת שחיטה דמעשו את אלה בעשייה דדם [איירי] [כא] והשתא ניחא דמייתי [כב] דרבא בפרק התכלת (שם) למימר דאפי' בהקטרה אלא תנן תמיד של שחר קודם א"ג משום [כג] דלשון שלא יהא דבר קודם ממעט טפי עיכובא אתיא טפי מן משנה והשתא ניחא אלא מייתי בהגוזל קמא (ב"ק דף קיא.) ממתני' לאוכוחי על מלבד אין הכפורים אלא הוי כסף בריש דלעולה כסף בריש כיון דכתיב כסף קודם ואחר כך אין אכל הכא איירי בעשיית הדם וה"ק קרא מלבד עולת הבוקר שעשיתם כבר עבודת הדם תעשו את אלה אבל הקטרה דכתיב מקמי קרא דמלבד עולת הבוקר תהיה קודם התמיד דכולהו קראי דקמיה בהקטרה משתעי דהא כתיב בהו אשה ריח ולהכי איצטריך לאתויי מהעולה דאע"ג דהקטרת [כד] דמוספין כתיבי מקמי עולת הבקר הקטרת תמיד קודמת להן ה"נ הכא אע"ג דכסף כתיב מקמי מלבד אין הכפורים יכול להיות דאין קודם מיהו קשה דקראי דקמי מלבד עולת הבוקר בעבודת דם [נמי] איירי דכתיב לעיל מיניה ושעיר חטאת אחד לכפר עליכם וכפרה בדם היא ועוד אמאי לא גמרינן הקטרה ודם מהדדי ומפרש ה"ר חיים דקרא דהעולה איצטריך לאתיתין דמכל התדיר לא אתי דבכל יום אתינהו כתמיד וכן מוכח ביומא בפרק המוצא (דף [לג.:] לד.) דקאמר איברים קודמין למנחה דתניא מנין שלא יהא דבר כו' ואמר רבא כו' ובמנחת חביתים איירי דאי במנחת נסכים תיפוק לי מדכתיב עולה ומנחה וקרא דהכא איצטריך ללמד על כל התדירין שקודמין מיהו אין מרויח כלל בזה יותר משאם נאמר דאיצטריך העולה לנדרים ונדבות ויש לתמוה אמאי לא נפקא לן דתמידים קודמין למוספין מדכתיב בתמיד בבקר ויוקדם דבר שנאמר בו בבוקר למוסף שכתב בו ביום דמשמע בעיצומו של יום כדדרשינן [התם] (ג"ז סם) ביום לאחר ואמרינן נמי (פסחים דף נח.) מוספין בשם ואז אינו בקר והיינו יכולין לדחוק ולומר דאי לאו קרא דהעולה היינו מאחרין הקטרת תמיד עד אחר הקטרת המוסף כדמשמע בהגוזל קמא (ב"ק ד' קיא.) מדכתיב מלבד ותעשה בבוקר הוה מוקמינא לעבודת הדם אבל עדיין קשה כיון דכתיב העולה לאפוקי מהאיל סברא ל"ל קרא דמלבד לאשמועי' דתמידין קודמין למוספין לעבודת הדם תיפוק ליה מדכתיב בתמיד בבוקר ובמוספין ביום: **מנא לן בדקתני טעמא.** הכא ניחא שהטעם מפורש במשנה אבל בשמעתא קמייתא דמגילה (דף ב.) קשה דקאמר מנ"ל כדבעינן למימר קמן חכמים הקילו כו' ומה בכך אטו משה"ה לית ליה למיבעי מנ"ל מאחר שאותו הטעם אינו מפורש במשנה: [כה] **אשם קודם לתודה ואיל נזיר מפני שהוא קדשי קדשים.** הא דלא קאמר טעמא מפני שהוא מרצה מיהו דאיכא אשם מצורע דאין בחין לכפר אלא להכשיר כדאמר בפ"ק דמנחות (ד' ד:) ומיהו גבי חטאת קאמר טעמא דמרצה אע"ג דאיכא נמי חטאת נזיר וחטאת מצורע דאין בחין לכפר אלא להכשיר כדקאמר לעיל בפ"ק (דף ט:) הני עולות נינהו [כו] ויש לומר דלא סגי ליה בטעמא דמרצה דמוסיף דתודה ואיל נזיר מקודשין דטעונין לחם כדאמר בגמ': **מעשר קודם לעופות מפני שהוא מין זבח ויש בו קדשי קדשים דמו ואימוריו.** מה שאין כן בחטאת העוף שאין למזבח אלא דמה [כז] וכיון דקדמה לחטאת העוף כל שכן לעולת העוף דהא חטאת העוף קודמת לעולת העוף כדקתני ואזיל כך פירש בקונטרס והאי טעמא דאם בא לדחות דמעשר דקדמי לעולת העוף מאי טעמא דאקולה קאמר דקודמים כדמוכח בגמרא ושמא באימורין סגי בטעמא דמין זבח: דהעולה למימר וכו' (צ"ק): בג] משום דס"ד דהמקשה שהוא מעכב הילכך פריך מברייתא דלשון שלא יהא דבר קודם משמע טפי עיכובא מלישנא דמתניתין והשתא ניחא כו' כל"ל (צ"ק): בד] דהקטרה דמוספין כתיבא מקמי מלבד עולת הבוקר כל"ל (שמכ"י): בה] כאן שייך תוד"ה דס חטאת המוצא בריש ע"ב. וכ"ה בד"ו: בו] ניגהו אלא ע"כ שם חטאת מרצה הי"נ שם אשם מרצה וי"ל כל"ל (ש"מ): בז] בש"מ נוסף וא"ת תינה חטאת העוף עולת העוף מאי איכא למימר דהיא כולה כליל וא"כ למה יקדים מעשר ממנה י"ל כיון דקדמה כו'. (ול"ע דבריש"י אינו. ואולי כוון רק לבאר ולא לדייק):

שיטה מקובצת

בדקאמר טעמא. ר"ב ומתמהינן מנלן דלדקתני טעמא מלבד וכו'. (מספר ישן. ב"ש): **חטאת** קודמת **לאשם** כו'. פי"ה ואשם שתי מתנות שהן אחרנא ועל היסוד שפיכת שייריים, ובאשם לא מצינו שנאמרו. וקשה דהא לעיל פרק ב"ש (דף נא.) מוכח בהדיא לאשם טעון שפיכת שייריים ליסוד. וכ"ת דלא נאמרו ר"ל לא נאמרו בהדיא, מה בכך מ"מ אימנהו ביה, מה לי אי אתיא מדלשה או דכתיבה ביה בהדיא, הא לא קפיד אלא על מאי דיש בזה טפי מבזה. לכך נראה דלא יהיב טעמא למילתיה אלא מדמה ניתן על הקרנות אבל על היסוד איתיה נמי באשם. וא"ת א"כ אמאי אמר על היסוד כיון דאיתיה באשם. י"ל דה"ק חטאת מקודשת מאשם מפני שדמה ניתן על הקרנות וג"כ הוא טעון שפיכת שייריים כמו אשם, אלא תאמר כשם שחטאת קודם לאשם מפני שדמה ניתן על הקרנות כך נמי אשם מקודם מחטאת מפני שהוא טעון שפיכת שייריים ליסוד, לכך קאמר ועל היסוד שטעון שפיכת שייריים על היסוד כמו אשם. אבל אין לומר מפני שהוא מלבה כלעיל גבי עולה, מפני שאשם נמי מלבה. כ"ל דאינה לומרי דאשם מפני שדמה ניתן בו'. תימה אמאי לא קאמר חטאת קודמת לאשם שכן מלבה כדאמרינן לגבי עולה. וי"ל דאשם נמי מלבה אחייבי לאין אבל עולה אינה מלבה אלא על חייבי עשה בלבד (הר"פ ז"ל. ב"ש): **ונאבל** לבהנים. פי' ומעשר בהמה נאכל לכל אדם (מספר ישן. ב"ש): **העופות** קודמין למנחות. ע' תוספות מנחות דף מט ע"א [ד"ה תלמוד לומר]: **תוד"ה** מעשר בו' ושמא באימורין סגי בטעמא דמין זבח. ואין להקשות מ"ב לימא האי טעמא דמין זבח. ולא סגי בהאי טעמא לגבי חטאת מפני שמכפרת (הר"פ ז"ל. ב"ש):

מסורת הש"ס

ח) הוריות יב: ע' ברכות נא פסחים קיד. סוכה נד נה מגילה כט לקמן צ ירושי' ברכות פ"ח ה"א, יומא פ"ב ה"ב, שקלים פ"ח ה"ד, סוכה פ"ה סה"ו, תענית פ"ד ה"ג, נזיר פ"ז סה"א, ב) [לקמן 5:], ג) [שם לא.], ד) ע' ירושי' סוטה פ"א ה"ג, ה) [הוריות יב: ע"ש], ו) [שם] ע"ל פא:, ז) [לעיל יח:]

גליון הש"ס

במשנה דם החטאת קודם לדם עולה. עי' לעיל דף ז ע"ג ותוס' ד"ה ליילה:

שינויי נוסחאות

א) תיבות תעשו את אלה ליתא בכה"י (ס"נ בתוס'). וכן נר' מרש"י ותוס': **ב)** נ"ל הכי קא אמרינן דילמא כו' (כי"צ): **ג)** שהן (כתה"י): **ד)** על ד' קרנות ועל היסוד כל"ל (ש"מ. וכ"ה בכתה"י וברש"י): **ה)** נ"ל קדשי קדשים (*ש"מ): **ו)** קודמת כו' שהיא באה כלל"ל (כתה"י וש"מ): **ז)** בש"מ נוסף חטאת בהמה קודם לעולת בהמה חטאת העוף כו'. ועי' בה"ז ודק"ס דע"ז קאי התוס' לקמן ל' ע"א ד"ה חטאת בהמה (שגרסו כן במשנה). ובאמת בד"ו נדפס תוס' הנ"ל בסוף המשנה ודק בד"ח העתיקוהו ממקומו עפ"י לד אחתר בגה"ז יעו"ש. ועי' דק"ס שמצא בשי כת"י שכתוב נוסף זה לקמן אחר תיבות לעולת העוף, וליתא שם וכן **בהקדישה.** (מובא כ"ז בש"נ שבמשניות): **ח)** נ"ל תדירות (ש"מ, כי"פ): **ט)** נ"ל באלה (שמכ"י): **י)** תיכף כשם נמתק (כתה"י, ש"מ, וצ"ק): **יא)** נ"ל **לחם אשה** (ש"מ, כתה"י): **יב)** שיקדמו (כתה"י): **יג)** תיכף כולה נמתק (ש"מ). וכביר"י מפני שכולה כליל: **יד)** שנאמר בו **יסוד** כל"ל (בה"ז וצ"ק): **טו)** אינו טעון אלא (ש"מ): **טז)** דמים, ומיני דמים כפרתן וכו' כל"ל (כתה"י וש"מ): **יז)** שהיא באה על חטא והיינו קדושתה כל"ל (כתה"י וש"מ): **יח)** נ"ל מפריש (כתה"י וש"מ): **יט)** לתמיד של **שחר** כל"ל (צ"ק): **כ)** וצריכי דמוספין כו' כל"ל (ש"מ): **כא)** דסתם עשיות הייגו עבודת הדם שהוא עיקר הכפרה (כ"כ בתוס' הרא"ש ביומא): **כב)** נ"ל דמייתי בפרק התכלת האי קרא **דרבא** למימר וכו' (צ"ק): **כג)** משום דס"ד דהמקשה שהוא מעכב הילכך פריך מברייתא דלשון שלא יהא דבר קודם משמע טפי עיכובא מלישנא דמתניתין והשתא ניחא כו' (צ"ק): **כד)** דהקטרה דמוספין כתיבא מקמי מלבד עולת וכו' כל"ל (שמכ"י): **כה)** כאן שייך תוד"ה דס חטאת המוצא בריש ע"ב. וכ"ה בד"ו: **כו)** ניגהו אלא ע"כ **שם חטאת מרצה** הי"נ שם **אשם מרצה** וי"ל כל"ל (ש"מ): **כז)** בש"מ נוסף וא"ת תינה חטאת העוף עולת העוף מאי איכא למימר דהיא כולה כליל וא"כ למה יקדים מעשר ממנה י"ל כיון דקדמה כו'. (ול"ע דבריש"י אינו. ואולי כוון רק לבאר ולא לדייק):

עין משפט נר מצוה

א א ב מיי' פ"ט מהל' תמידין ומוספין הלכה כ: **ב** ג מיי' שם הלכה ה: **ג** ד מיי' שם הלכה מ: **ד** ה מיי' שם הלכה י: **ה** ו מיי' שם (הל"ז) [הל"ו]:

תורה אור השלם

1. מִלְּבַד עֹלַת הַבֹּקֶר אֲשֶׁר לְעֹלַת הַתָּמִיד תַּעֲשׂוּ אֶת אֵלֶּה: במדבר כח, כג
2. בָּאֵלֶּה תַּעֲשׂוּ לְיוֹם שִׁבְעַת יָמִים לֶחֶם אִשֶּׁה רֵיחַ נִיחֹחַ לַיהוָה עַל עוֹלַת הַתָּמִיד יֵעָשֶׂה וְנִסְכּוֹ: במדבר כח, כד

מוסף רש"י

שנאמר מלבד וגו' תעשו את אלה. מלבד משמע לאחר שהקרבתם התמיד תקריבו המוספין, וקא דרשינן אשר לעולת התמיד קרא יתירא למילף דבשביל שהיא תמיד הקדימה הכתוב, ומכאן אתה למד לכל התמידין (ברכות נא:) **השלמים קודמין לבכור.** אם שניהם עומדים לישחט בעזרה ולהקריב: **וסמיכה ונסכים.** קמיכה ונסכים ליתנהו בבכור כדילפינן במנחות בפ' שתי מדות (לעיל יא.):

ליקוטים

דם חטאת קודם לדם עולה. פירש"י אם שניהן שחוטין. ואח"כ בד"ה איברי כו' אם נזרקו כו' עכ"ל. וכ"פ הרע"ב. וג"ל משום דקשיא להו הא דתנן במשנה ד' החטאת קודמת ולא תנן דם חטאת, והתם אמרינן זה בנה אב לכל החטאות וכדפירש שם הר"ב. ולהכי פירשו דהכא דוקא כששניהם שחוטים ונזרקו. ומדברי הר"י קורקוס שכתב הכ"מ בפ"ט מהל' תמידין למדתי כן, דאדתנן לקמן החטאת קודמת כו' כתב וזה לשונו, נראה שהכונה שישחוטו החטאת ויקריב אותה לגמרי ואח"כ העולה, ולעיל דמפליג בין דם לאיברים שאמרו שדם של חטאת הוא שקודם ואברי עולה קודמים, היינו כשנשחטו שניהם ושני הדמים לפנינו ואנו באים לידע איזו הדם יקדום שזורק של חטאת, ואחר שזרק שני הדמים ואברי שניהם לפנינו ואנו באים לדון על האברים, אז מקדים של עולה מפני שכולה כליל ע"כ (תוס' יו"ט): ונראה מ"ש [רש"י] דאם נזרקו שניהם, הוא פשוט דאם נזרק דם א' מהם או של חטאת או של עולה הא אבעיא לן בגמרא דם חטאת ואיברי עולה כו' ובתר הכי דם עולה ואמורי חטאת כו', נמצא דמתני' לא איירי רק בנזרקו שניהם, ומזה למד רש"י ג"כ ברישא מ"ש אם שניהם שחוטין פי' לאפוקי אם נשחטה עולה ועדיין חטאת לא נשחטה לא נימא שיהא אחד ממרס בדמו וישחט החטאת ויזרק ואח"כ יזרק דם עולה, דאם נאמר דבהכי נמי מיירי מתני' לאקדומי לחטאת, תקשי דנפשוט מיניה בעיין דזריקת עולה ואימורי חטאת דזריקת עולה קודם משום הקטרת איברי עולה מק"ו הוא, אם שחיטת חטאת דלאו עבודה היא כלל, קודם לזריקת עולה משום קדימת זריקת חטאת לזריקת עולה, כ"ש שיקדים זריקת עולה דעבודה היא לאימורי חטאת משום קדימת איברי עולה לאימורי חטאת. ואין לומר דפשוט ליה דשחיטת חטאת קודם לדם עולה משום דאתי מכח מרצה, הא מקמי הכי אבעיא לן דם חטאת ואיברי עולה כו', שמע מינה דלא הוי פשיטא ליה הי מינייהו עדיף. ואין לומר דהכי מספקא ליה בשחיטת חטאת וזריקת עולה, דא"כ הו"ל להזכיר נמי בעיא זו בגמרא דאין ללמדה מאינך בעיות דשחיטה לאו עבודה היא ולא דמיא לזריקה והקטרה, אלא דהוי פשוט ליה דזריקת עולה קודמת לשחיטת חטאת ודווקא אם נשחטו שניהם קדמי' זריקת חטאת כו', אבל אם העולה לבדה נשחטה אע"פ ששניהם לפנינו זורק דם העולה ואחר כך שוחט החטאת. ואין להקשות א"כ תיפשוט בעיין דדף צ"א ע"א אי קדים ושחטיה לשאינו תדיר כו', לא דמי דהתם אפילו שחיטת תדיר אית ליה הא מעלה, אבל מעלת חטאת משום דמקודש אינו אלא בזריקה דהיא מרצה אבל בשחיטה אינו מרצה וא"כ לא אתי לחטאת מעלת קודש כי אם אחר שחיטה אבל מעלת תדיר היא אפילו לענין שחיטה. ואפשר עוד לומר דחטאת ועולה שניהן אינן שחוטין ורשות בידו לשחוט איזה שירצה דאין מעלת מקודש אלא בזריקה הדם ואין מעלת כליל אלא בהקטרה, ומ"ש רש"י אם שניהן שחוטין, אתי למעוטי נמי אם שניהם אינן שחוטין, ומ"ש במתני' וכן בהקדישה היינו בעולות וחטאת הבאים ביולדות. וכן משמע מרש"י שם ומ"ש בברייתא זה בנה אב וכו' היינו בעשיית הדם ועלה קאי בין חטאת בהמה לעולת בהמה. ואע"ג דלכאורה לא משמע כן מדברי הרמב"ם פ"ט מהל' תמידין, דוק בדבריו דיש לפרש כמ"ש ואין להאריך כאן. והרב בתוס' יו"ט כתב מה שכתב והנלע"ד כתבתי ודוק (כמור שור):

ח) דם חטאת קודם לדם עולה מפני שהוא מרצה. הא דלא קאמר בטעמא משום שדמה ניתן על ד' קרנות כדקאמר גבי אשם משום דכיון דדם עולה אתי מכח כליל כדאמר בגמרא לא סגי בטעמא דארבע קרנות: **הכא** בחטאת הלוים עסקינן. והא דקאמר מפני שמרצה בחטאת דעלמא:

דם עולה ואימורי חטאת איזה מהן קודם. לא דמיא לבעיין דלעיל דמיירי במכפר וכליל גופייהו והכא איירי באותו שבא מכח כליל ומכח מכפר: **דם עולה ודם אשם איזה מהן קודם.** דס אשם ואיברי [א] דעולה דס אשם קודם דאשם מכפר כחטאת א"ג פשיטא ליה דאיברי עולה קודמין לדם אשם מפני שהן כליל ולא דמי לאיברי עולה ודם חטאת דחשיב דס חטאת משום דהוי אד' קרנות: **אבל עולה לא.** דעל כרחין למעוטי עולה אתא דאי עולה קודמת לאשם ליתני עולה וכל שכן חטאת דהא דס חטאת קודם לדם עולה: **לימא מסייע ליה בשר קדשים קלים כו'.** תימה דלא מייתי סייעתא מברייתא דלעיל בפ' ג' (דף כו.) דקתני גבי קדשים קלים פרכסה ויצתה לחוץ וחזרה פסולה ואמרי' עלה ס"מ בשר קדשים קלים שיצא לפני זריקת דמים. שיצאו וחזרו וזרק דמן: אין מועלין בהן. דלא מהניא להו דך זריקה לברר אותם לאכלן גבוה, דאין זריקה מועלת ליוצא (מנחות מז:). דהוו כמו לפני זריקה, דזריקת ויצאה אינה מביאה אימורי קדשים קלים לידי מעילה כמו זריקה כשרה (מעילה ג:):

שיטה מקובצת

הא ביצד דם חטאת וכו'. דכתיב ועשה את האחד חטאת, ועשייה דס משמע. והאי דנקט טעמא דמפני שמרצה, משום דבעי לגלויי שאגב מזקדשין קודם מטעם שהוא שדם החטאת קודם מטעם שהוא מקודם ומרצה (הר"פ ד"ל. ב"ש): **מפני** שדמה ניתן. פי' אלמא דבאימורים קאי, כלומר דהקטרת אימורים קודמת מפני שדמה ניתן. דאי הוה קאי על מתנות הדם, הוי ליה למימר מפני שהיא ניתנת דהוה משמע מתנותיה קודמות מפני שהיא ניתנת: **אלא** דם מיהא איתיה. פ"ה ולא הו"ל למיתני אלא דאיברי דאיתיה כעוף ולא דנקט טעמא דמפני שמרצה

ואין חייבין עליהן משום פיגול [יז]. דהוי להו כמי שלא מזרק עליהן הדם ולא קרבו כל מתיריהן: **ומשום נותר.** דאין נותר אלא בבשר [יא] באכילה בתוך זמנו כדכתיב [ויקרא יט] ביום זבחכם יאכל וממחרת [יב] וגו': **ומשום טומאת הגוף.** כדאמרי' בגמרא (דף כה:) הניתר לטהורין חייבין עליו משום טומאה שאין ניתר לטהורין אין חייבין עליו משום טומאה ואימורין דאיתרבו לטומאה מאשר לה' [לעיל לו:] דומיא דבשר איתרבו דלאחר זריקה הוא דמחייב עלייהו ולא לפני זריקה והני לא אהניא להו זריקה: **מאי נאו בהדר עיילינהו.** דהוו לגואי בשעת זריקה פליגי ואפי' הכי קאמר ר"ש דלא אהניא להו זריקה משום דאיפסילו ביולא: **בדאיתנהו אבראי.** בשעת זריקה: **והא רב פפא הוא דאמר.** במנחות בפרק התכלת (דף מז:) גבי שתי הלחם שיצאו בין שחיטה לזריקה דס"ל דאין חילוק בין זה לזה: **מנא הני מילי דת"ר כו'.** לעיל גבי דם חטאת קודם לדם עולה ניחא דבעי קרא אע"ג דמפ' טעמא במתני' משום דאיכא תרי קראי חד דמשמע דחטאת קודמת וחד דמשמע דעולה קודמת אבל הכא קשה ל"ל קרא תיפוק לי משום דחטאת העוף מרלה ושמא כיון דלית בה הקטרה לא מהני בה האי טעמא:

חטאת בהמה קודמת לעולת בהמה. וא"ת הא תנא ליה רישא דם חטאת קודם לדם עולה [יג] וי"ל דאיצטריך לאשמועי' אפי' בעולה הבאה [יד] לשם חטאת כדקתני וכן בהקדישה: **חטאת העוף לעולת בהמה מזה בנה אב.** והא דאמרי' בפ' תמיד נשחט (פסחים נט.) זה בנה אב לכל החטאות שיקדמו לעולות וקיימא לן דאפילו חטאת העוף לעולת בהמה קשה קלת הלשון דמאי קאמר וקיימא לן כו' הא לא משמע [טו] מבנין אב טפי אלא הך מילתא לחודה ועוד קשה הא דקאמר לכל החטאות:

למקראה הקדימה הכתוב. פירש בקונטר' שתהא נקראת בעניין תחילה ותימה מה חידוש הוא זה [טז] ומפרש ה"ר חיים להקדישה תחילה שיקדיש העולה קודם החטאת אבל להקריב חטאת קודמת והא דתנן וכן בהקדישה מתני' לא מיירי ביולדת אע"ג דמשמע קלת דאכל מה דתנן חטאת קודמת לעולה בהקרבה בכל [יז] הנהו וכן בהקדישה וקשה לפי' מהא דאמרינן בערכין פרק האומר משקלי עלי (דף כא.) חייבי חטאות אין ממשכנין אותן חייבי עולות ממשכנין אותן ופעמים שחייבי עולות אין ממשכנין אותן ופריך מאי ניהו אי נימא עולת יולדת פי' דא"ל למשכנה משום דאי אפשר לה להביא חטאת עד שתביא עולתה והאמר רבא למקראה הקדימה הכתוב ואי כפירוש ה"ר חיים כיון דלריכה להקדיש עולה קודם לחטאת א"כ א"ל למשכן ועל [יח] כרחה תביא שתיהן: וכאן (ביולדת) [יט] עולה קודמת כל [כ] מקום שבא על חטא חטאת קודמת וכאן עולה קודמת וכל מקום ששנים באים תחת [כא] חטאת חטאת קודמת וכאן [כב] עולה קודמת [כג] אמר רבא למקראה הקדימה הכתוב. תא שמע פרים [כד] קודמין לאילים ואילים קודמין לכבשים כבשים לשעירים

ואין חייבין עליהן משום פיגול נותר וטמא. ר"ע אומר מועלין בהן [א] וחייבין עליהן משום פיגול נותר וטמא מאי לאו בדהדר עיילינהו פליגי ובהא פליגי דמר סבר מיפסלי ביוצא ומר סבר לא מיפסלי ביוצא אמר רב פפא בדהדר עיילינהו כ"ע לא פליגי [ב] והכא בדאיתנהו אבראי פליגי ובהא פליגי דמר סבר [ג] אין זריקה מועלת ליוצא ומר סבר זריקה מועלת ליוצא והא [ד] רב פפא הוא דאמר בדאיתנהו אבראי כ"ע לא פליגי בדעיילינהו לגוואי פליגי ה"מ גבי [ה] שתי לחם דלאו גופיה דזיבחא אבל אימורין דגופיה דזיבחא הוא בדאיתנהו אבראי פליגי: עופות קודמין כו': אדרבה מנחות קודמות שכן ישנן בצבור כביחיד אפ"ה מיני דמים עדיפי: מנחת חוטא כו': אדרבה מנחת נדבה קודמת שכן טעונה שמן ולבונה אפ"ה מנחת חוטא הבאה על חטא עדיפא דמכפרת איבעיא להו [ו] מנחת סוטה ומנחת נדבה איזו מהן קודמת מנחת נדבה קדמה שכן טעונה שמן (או) ולבונה או דלמא מנחת סוטה קדמה שכן באה לברר עון ת"ש מנחת חוטא קודמת למנחת נדבה מנחת חוטא הוא דקדמה למנחת נדבה הא מנחת סוטה לא מי קתני מפני שהיא מכפרת מפני שהיא באה על חטא קתני והא נמי באה על חטא ת"ש זו קודמת לזו שזו באה מן החיטין וזו באה מן השעורין מאי לאו מנחת נדבה למנחת סוטה לא מנחת חוטא למנחת סוטה [ז] תיפוק לי דהא מכפרת והא לא מכפרת ואלא מאי מנחת נדבה תיפוק לי דזו טעונה שמן ולבונה וזו אינה טעונה שמן ולבונה אלא [ח] חד מתרי טעמי [נקיט]: חטאת העוף קודמת כו': מנא ה"מ דת"ר [ט] והקריב את אשר לחטאת ראשונה מה [י] ת"ל שאין ת"ל ללמד שתקרב ראשונה הרי כבר נאמר [יא] ואת השני יעשה עולה אלא זה בנה אב לכל חטאות שיקדמו לעולה [יב] הבאות עמהן בין חטאת העוף לעולת העוף בין חטאת בהמה לעולת בהמה ואפי' חטאת העוף לעולת בהמה הלכך חטאת העוף לעולת העוף מואת השני חטאת בהמה לעולת בהמה מדרבי רחמנא [יג] חטאת העוף לעולת בהמה מזה בנה אב תא שמע ר"א אומר [יד] כל מקום שנתחלפה חטאת חטאת קודמת

ואין חייבין עליהן משום פיגול נותר וטמא. הא' דאין חייבין משום טומאה נראה דהיינו טעמא דדאמר לעיל בסוף ב"ש (דף מה:) בהוכשר ליקרב וזה אין ראוי ליקרב עד אחר זריקה ובקונטרס פי' טעם אחר: **והא רב פפא הוא דאמר בדאיתנהו אבראי דב"ע ל"פ.** מילתיה דרב פפא בפרק התכלת (מנחות דף מז:) גבי שתי הלחם שיצאו בין שחיטה לזריקה וס"ל דאין חילוק בין זה לזה: **מנא הני מילי דת"ר כו'.** לעיל גבי דם חטאת קודם לדם עולה ניחא דבעי קרא אע"ג דמפ' טעמא במתני' משום דאיכא תרי קראי חד דמשמע דחטאת קודמת וחד דמשמע דעולה קודמת אבל הכא קשה ל"ל קרא תיפוק לי משום דחטאת העוף מרלה ושמא כיון דלית בה הקטרה לא מהני בה האי טעמא:

חטאת בהמה קודמת לעולת בהמה. וא"ת הא תנא ליה רישא דם חטאת קודם לדם עולה [יג] וי"ל דאיצטריך לאשמועי' אפי' בעולה הבאה [יד] לשם חטאת כדקתני וכן בהקדישה: **חטאת העוף לעולת בהמה מזה בנה אב.** והא דאמרי' בפ' תמיד נשחט (פסחים נט.) זה בנה אב לכל החטאות שיקדמו לעולות וקיימא לן דאפילו חטאת העוף לעולת בהמה קשה קלת הלשון דמאי קאמר וקיימא לן כו' הא לא משמע [טו] מבנין אב טפי אלא הך מילתא לחודה ועוד קשה הא דקאמר לכל החטאות:

למקראה הקדימה הכתוב. שתהא נקראת בעניין תחילה אבל בעבודתן חטאת קודמת וכדאמרן מזה בנה אב: מאי

יא אב מי' פ"א מהל' פסה"מ הלכה (נב) [נג]:
יב ג מי' שם פי"ז הלכה יט וכרבי עקיבא:
יג ד מי' פ"ט מהל' תמידין ומוספין הלכה י:
יד ה מי' שם הלכה י:
טו ו מי' שם הלכה ז והל' ט:

תורה אור השלם

1. וְהִבִיא אֹתָם אֶל הַכֹּהֵן וְהִקְרִיב אֶת אֲשֶׁר לַחַטָּאת רֹאשׁוֹנָה וּמָלַק אֶת רֹאשׁוֹ מִמּוּל עָרְפּוֹ וְלֹא יַבְדִּיל׃
ויקרא ה, ח
2. וְאֶת הַשֵּׁנִי יַעֲשֶׂה עֹלָה כַּמִּשְׁפָּט וְכִפֶּר עָלָיו הַכֹּהֵן מֵחַטָּאתוֹ אֲשֶׁר חָטָא וְנִסְלַח לוֹ׃
ויקרא ה, י

מוסף רש"י

ואין חייבין עליהן משום פיגול נותר וטמא. פיגול לית בהו דהא פסולין הן בכבר, ונותר נמי וטומאת הגוף לא שייכא בהו דלא כבשר הקדש דמי, דהא לית בהו זריקה (מנחות מז:) ר"ע אומר מועלין בהן. דזריקת יליאה מציאה אימוריה קדשים לידי מעילה (מעילה ו:) **לברר עון.** לידע אם נטמאה אם לאו הלכך מזיפא היא (מנחות מ:) דזו אינה טעונה שמן. דכתיב בה לא יצוק עליה שמן וגו' (פוסח יד:) **הרי כבר נאמר ואת השני יעשה עולה.** בתריה דההוא קרא כתיב בשבועת בטוי, ומתמילא דעיגון כיון דהאי שני עולה חטאת הוה לאשון: **זה בנה אב.** הכנין הזה בנה הכתוב אב ללמד לכל חטאות שיקדמו לעולות הבאות עמהן (פסחים נט.) **למקראה הקדימה הכתוב.** שתהא נקראת במקלת תחילה ולא שתקבל בתחילה (ערכין כא.):

שיטה מקובצת

מאי לאו בהדהר עיילינהו. וקשה הא"מ ד"ל דבהדר עיילינהו פליגי הרי כמו כן פליגי בריש בבשר קדשי קדשים שיצא לפני זריקת דמים, וצ"ל דבאימורי קדשים קנים פליגי בדהדר עיילינהו: **תנוד"ה למקראה.** ואי בפירוש ה"ר חיים כו'. לשון מהר"פ, ואי כפי' הר"ר חיים מפי פרין, הא צריך להקדישה קודם חטאת וא"כ ניחא דאין צריך למשכן עולת יולדת. לכך נראה להר"י ריטב"א דה"פ למקראה לשון מקרה כלומר אם לא נזדמן לה כי אם פרידה אחת וכיון דנזדמן לה אחת תביא שהיא עשויה לעולה בהמה וחטאת העוף קודמת לעולת בהמה: [בב"ש שיאת בסגנון אחר ח"ל, והר' יחיאל מפרש דה"פ למקראה לשון אקראי כלומר אם אין פירה ליקח אלא אחת אם תרצה תביא עולה ולכשיהיו לה מעות תביא חטאת, אבל אם בתה ליקח שתיהן ביחד צריכין להקדיש החטאת תחילה. הרי"פ ז"ל. ח"ל הרא"ש ז"ל שם בערכין, למקראה פי' רש"י ז"ל שתהא נקראת בפרשה תחלה, ור"מ שיקרא לה שם תחלה. והר' יחיאל פירש למקראה לפי שהכתב מזומן אצלו בבית הקדימו הכתוב, אבל תור וכן יונה צריך לחזר אחריו ולהביאו מן החוץ ע"כ].

עין משפט נר מצוה

יא אב מי' פ"א מהל' פסה"מ הלכה (נב) [נג]:
יב ג מי' שם פי"ז הלכה יט וכרבי עקיבא:
יג ד מי' פ"ט מהל' תמידין ומוספין הלכה י:
יד ה מי' שם הלכה י:
טו ו מי' שם הלכה ז והל' ט:

שינויי נוסחאות

א] בכ"ל נוסף דלא מיפסלי ביוצא: **ב]** אי הכי תיפוק (כ"י צ): **ג]** מה ת"ל **אם** ללמד שתקרב חטאת ראשונה כו' כ"ל והסמר נמחק (*ש"מ): **ד]** ל"ל לעולות (*ש"מ): **ה]** תיכת רחמנא נמחק (כתה"י וש"מ). וכ' דק"ס דכן הגכון, והכוותה לדרשה דרכי לעיל פט ריש ע"ב [עי"ש בש"נ אות ג]: **ו]** מיכת ביולדת היא הוספת בה"ו [ע"פ רש"ן]. וכ"כתה"י ודפו"י ליתא. וגיר' ש"מ וכאן שנתחלפה עולה עולה קודמת: **ז]** בש"ל ליתא ז' הכנגא לגא (ש"מ). וכן משמע מרש"י לפניו **ח]** בש"ל: **ט]** ל"ל תחת אחד (*צ"ק וכ"ה ברש"י): **י]** ל"ל וכאן שאין שנים באין תחת חטאת אחת עולה קודמת (גליון): **יא]** ל"ל בכשר לאכילה (צ"ק). וכ"כ"י ליתא בבשר הראוי לאכילה (*ש"מ, גליון): **יב]** בכתה"י נוסף והנותר עד יום השלישי: **יג]** כל כמה דאיתנהו בל"ל (ש"מ, כ"י פ). וכ"י כל היכא דאיתנהו: **יד]** בתמוכה שם ליתא, וליתא בתו"כ דכולא דלדהכ פרש' סל' ו. ועי' רש"י מנחות ה ע"א: **טו]** בל"ו רפ"ב וכ"כתה"י ליתא **טז]** בתמוכה שם ליתא, וליתא בתו"כ דכולא דלדהכ פרש' סל' ו. ועי' רש"י מנחות ה ע"א: **יז]** שיש לה להביא כבש כו' בל"ל (ש"מ): **יח]** לשתי (כתה"י) **יט]** ל"ל לחטאת הס"ד, ומה"ד כל מקום שבא על חטא. כגון שבועת עדות ושבועת ביטוי ושגגת טומאת מקדש וקדשיו שבכולן הקרבן בא לכפר על החטא חטאת קודמת: וכאן. בילודת שאינה באה על חטא אלא לטהרה העולה קודמת (גליון): **יט]** בהמה עולה כו' הל"ל (בה"ז): **כ]** עולת בהמה של יולדת בל"ל (ש"מ, כתה"י): **כא]** חליפיה (ד"ו ש"מ): **כב]** ומתניתא תני כמלל"ל: **כג]** ע' לעיל פט ע"א בש"נ אות ז: **כד]** הבאה עם חטאת ולשם חטאת בל"ל, ופי' שקרבו שם חטאת תחלה בדקתני וכן בהקדישה (צ"ק). ל"ל הבאה עם החטאת כדקתני וכו' (ב"ש): **כה]** אשמרענן הבנין אב (ש"מ): **כו]** בשמב"י נוסף דזיל קרי בי רב הוא: **כז]** בכל הנהו תנן וכן כמלל"ל (באה"מ): **כח]** ל"ל דעל (ש"מ):

מסורת הש"ס

א) [מנחות כה:], **ב)** [שם מז:] רע' לעיל כו. תו' ד"ה דלמא, **ג)** [לעיל י: יומות מח: וש"נ], **ד)** [פסחים נט. תוריות יג.] וע' ת"כ ויקרא חובה פי"ח ה"ה, **ה)** ת"כ תזריע א' פ"ד ה"ג, **ו)** ערכין כא., **ז)** ת"כ ויקרא נדבה פרש' ו ה"ט ע"ש.

יג ה מי' שם הלכה ז:
יד ו מי' שם הלכה ט:
טו ז מי' שם הלכה ט:

ט ד מי' פ"ט מהל' תמידין ומוספין הלכה ט:
י ה מי' שם הלכה ט:
יא ו מי' שם הלכה ט:
יב ז מי' שם הלכה ט:
יג ח מי' שם הלכה ט:
יד ט מי' שם הלכה ט:
טו י מי' שם הלכה ט:
טז יא מי' שם הלכה ט:
יז יב מי' שם הלכה ט:
יח יג מי' שם הלכה ט:
יט יד מי' שם הלכה ט:
כ טו מי' שם הלכה ט:
כא טז מי' שם הלכה ט:
כב יז מי' שם הלכה ט:
כג יח מי' שם הלכה ט:
כד יט מי' שם הלכה ט: